

Такриз

ба автореферати диссетратсияи Кулиев Қудратулло Ҳабибуллоевич дар мавзуй “Таъсири нуриҳои органикӣ ва маъданӣ ба ҳосилнокӣ ва сифати бехпиёз дар минтақаи қулоби вилояти Хатлон” барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) – доктор аз рӯйи ихтисоси 6D080902– Сабзавотпарварӣ

Дар Тоҷикистон таъмин намудани аҳоли бо озуқаворӣ ва махсусан маводҳои сабзавотии тару тоза яке аз масъалаҳои муҳим ба ҳисоб меравад. Зиёд кардани истеҳсоли маводҳои ғизоӣ дар шароити гузариш ба муносибатҳои иқтисодии бозаргонӣ ва бо суръат зиёд шудани шумораи аҳоли боз ҳам масъалаи ҳаёти ва рӯзмарра шуда истодааст. Бинобар ин, афзун намудани истеҳсоли маҳсулоти соҳаи кишоварзӣ бояд аз ҳисоби баланд бардоштани ҳосилнокии зироатҳои саҳроӣ бо роҳи истифодаи навҳои нави серҳосил ва мукамалгардонии технологияи парвариш амалӣ гардонида шавад.

Фаровонии бозори истеъмолии мамлакат, пеш аз ҳама, бо роҳи таъмин намудани тараққиёти устувори соҳаи кишоварзӣ, тавассути истифодаи технологияҳои замонавӣ, таҳкими фаъолияти корхонаҳои коркарди маҳсулот, баланд бардоштани самаранокии захираҳои обу замин, инкишофи соҳаи тухмипарварӣ ба амал бароварда мешавад.

Тоҷикистон яке аз марказҳои генетикии пайдоиши аксар зироатҳои кишоварзӣ, он ҷумла бехпиёз ба ҳисоб меравад ва ҳосили ин зироат дар истеъмоли ҳаррӯзаи аҳоли мавқеи махсусро ишғол менамояд. Талаботи он ба ҳар сари як нафар 16 кг-ро дар як сол ташкил менамояд. Аз ин лиҳоз, дар баробари парвариши помидор, бодиринг, барои бехпиёз, тахминан 30-40 %- и заминҳои зироатҳои сабзавотӣ ҷудо карда мешавад.

Бо гузаштани иқтисодии кишоварзӣ ба муносибатҳои бозорӣ ва дигаргуншавии сохтори хоҷагидорӣ кишоварзӣ, таъминоти ҷумҳурӣ бо пиёзи истеҳсоли худӣ нисбатан кам гардида истодааст. Сабаби асосии он, пеш аз ҳама кам гардидани майдонҳои кишт, паст шудани ҳосилнокии бехпиёз, назорати нодурусти сифати маҳсулот ва нигоҳдори он дар анборхонаҳо ба ҳисоб меравад.

Бори аввал дар аз ҷониби докторант Кулиев Қудратулло Ҳабибуллоевич шароити заминҳои обёрии минтақаи Қулоби вилояти Хатлон дар асоси гузаронидани тадқиқоти ҳамачонибаи илмӣ, муҳлати оптималии кишт ва самаранокии технологияи парвариши бехпиёзро вобаста аз истифодаи меъёрҳои нурии органикӣ маъданӣ муқарар намудааст, ки он рӯёнидани ҳосили баланд ва устуворро таъмин менамояд. Инчунин, бори аввал таъсири истифодаи меъёрҳои нурии органикӣ маъданӣ ба тараққиёт, нашъунамо, нишондодҳои биометрӣ, таркиби кимиёвӣ, сохтори таркибии ҳосил, сифатнокии маҳсулот ва қобилияти нигоҳдории маҳсулоти бехпиёз дар сардхона исбот кардааст.

Таҷрибаҳои илмӣ ва натиҷаи дастовардҳои пешқадам исбот намудаанд, ки барои ба даст даровардани ҳосили баланди зироатҳои сабзавотӣ, дар сари вақт ва бо сифати баланд гузаронидани ҳамаи тадбири чорабиниҳои технологияи парвариш нақши асосиро мебозад. Дар чараёни технологияи парвариш, муайян намудани муҳлати муътадили гузаронидани кишт ва меъёри муътадили истифодаи нуриҳои органикию минералӣ, унсурҳои асосии агротеникаи беҳпиёз ба ҳисоб мераванд.

Барои рӯёндани ҳосили баланди беҳпиёз, пеш аз ҳама интихоби дурусти муҳлати кишт ва меъёри оптималии истифодаи нуриро ба роҳ мондан лозим аст. Аз дуруст ба роҳ мондани муҳлати кишт, саросар, якхела ва пай дар ҳам пайдошавии майсаҳои солим, зичии қарордошти ниҳолҳо ва дар охир маҳсулнокии беҳпиёз вобастагии зиёд дорад.

Натиҷаи тадқиқоти мо маълум намуд, ки фосолаи байни аз кишт то пайдошавии майсаҳо дар кишти баҳории беҳпиёзи навъи Ҳисорӣ аз 29 то 32 ва дар кишти тирамоҳӣ аз 11 то 13 рӯзро ташкил додааст. Давраи аз пайдошавии майсаҳо то ташаккули баъвали беҳпиёзи кишти баҳорӣ, дар варианти назоратӣ 63 рӯз ва дар вариантҳои истифодаи нуриҳои маъданӣ аз 64 то 66 рӯз буд. Дар минтақаи Кӯлоби вилояти Хатлон, давомнокии давраи нашъунамои беҳпиёзи навъи Ҳисорӣ аз кишт то пухтарасиш вобаста аз вариантҳои омӯзишӣ дар кишти баҳорӣ ба 159 - 170 рӯз ва дар кишти тирамоҳӣ ба 247 - 256 рӯз баробар шудааст.

Дар асоси маводҳои рисола 17 маводҳои илмӣ, аз он ҷумла 8 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъби расидааст.

Аз гузаронидани таҷрибаҳои саҳроӣ, озмоишгоҳӣ, коркарди натиҷаҳои биометрӣ, фитометрӣ, таркиби сохтори ҳосил, маҳсулноки, баҳодихии сифати маҳсулот, баромади сифати молӣ, талафёбии беҳпиёз дар сардхона, шарҳи натиҷаҳои ба даст овардашуда, пойдоргардонии мавқеи илмӣ ва хулосаҳо, аз навиштани мақолаҳои илмӣ, ҳисоботи солонayo ҷамъбасти ва навишти диссертатсия иборат аст.

Саҳми иштироки бевоситаи унвонҷӯ барои ба даст овардани натиҷаи тадқиқот 85% аз ҳаҷми умумии корро ташкил медиҳад.

Дар маҷмӯъи метавон қайд кард, ки дар баробари дастовардҳои мусбати таҳқиқотӣ автореферат аз камбудихо низ орий набуда, ба назар гирифтани онҳо ба сифати автореферат ҳусни дигар мебахшид:

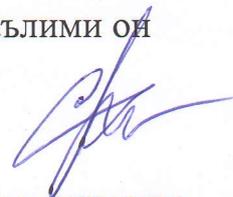
1. Дар автореферат баъзе хатогиҳои хусусияти техникдошта ба назар мерасанд;
2. Автореферат дорои хатогиҳои орфографӣ ва грамматикӣ мебошад.

Дар маҷмӯъи кори диссертатсионии Кулиев Қудратулло Ҳабибуллоевич ҳамчун, таҳқиқоти илмӣ пурра ва ба анҷомрасидаро ифода менамояд.

Таҳқиқоти гузаронидашуда, бисёрсамта ва актуалӣ буда, барои истеҳсолоти кишоварзӣ, ҳангоми парвариши навъҳои маҳаллӣ ва интродуксияшудаи арзан дорои аҳамияти илмӣ ва амалӣ мебошад.

Автореферати диссертатсия мазмуни асосии таҳқиқоти гузаронидашударо ифода намуда, бо талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯӣ буда, муаллифи он Сафарзода Ҳакималии Алӣ сазовари дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) аз рӯи ихтисоси 6D080902– Сабзавотпарварӣ мебошад.

Тақриздиханда: номзади илмҳои кишоварзӣ,
дотсенти кафедраи биология ва методикаи таълими он
МДТ “Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи
академик Бобочон Гафуров”

Сабуров Б.М.

Имзои н.и.к., дотсент Сабуров Б.М.-ро тасдиқ менамоям.

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси раёсати МДТ “ДДХ ба номи
академик Бобочон Гафуров”

Сайдуллозода З.С.

Суроға: 735700 Ҷумҳурии Тоҷикистон,
вилояти Суғд, ш.Хуҷанд,
гузаргоҳи Мавлонбеков 1.
Телефон: (+992 3422) 6-52-73,
Факс: (+992 3422) 6-75-18.
Е – mail: hgu-rector@hgu.tj.

19-уми январи соли 2026